

Het ruige land

Malmedy is het startpunt van deze route op het uiteinde van het land. Gesticht in 648 door de heilige Remacle die er een abdij bouwde is deze stad, land van folklore, één van

dorpje is één van de weinige banen voor alpineski van de provincie Luik. Door zijn hoge ligging wemelt het in de hele Venen van wandel- en skimogelijkheden, vooral langlauf. U komt

kan verkrijgen. En daarnaast ligt het wetenschappelijke weerstation van de Hoge Venen van de Universiteit van Luik : de laagste temperatuur daar ooit gemeten was $-25,2^{\circ}\text{C}$ in 1956.

Een waas van geheimzinnigheid omringt het Hoge Venen plateau. Een natuurreservaat dat meedogenloos wordt zodra de sneeuw en de koude zich op haar werpen en haar royaal afmeten met een bijzonder

de Belgische hoofdsteden van de Carnaval, 'Cwarmé' genoemd.

Even voor Bévercé begint de route geleidelijk aan met enkele bochten en lussen te klimmen. In dit 500 meter hoog gelegen

bij het station van Mont-Rigi. Vlakbij de kruising is een onthaal- en informatie-ruimte beheerd door de vzw 'Haute Ardenne' en 'Les Amis de la Fagne' waar men talrijke brochures over de wandelingen in de venen

NAAR DE HOOGTES VAN HET LAND

Met een totale oppervlakte van 4.100 ha zijn de Hoge Venen het grootste natuurlijke waterreservoir van België. Sinds 1992 staan de veenderijen en heidevelden onder zware bescherming. In een groot aantal omschrijvingen worden

de indrukwekkend grote en onbewoonde gebieden van het plateau voorgesteld als ongerepte natuur, wild, natuurlijk en intact. Maar schijn bedriegt. De landschappen van de Hoge Venen zijn door de tussenkomst van de vroegere menselijke activiteiten aanzienlijk gewijzigd.

We komen bij Baraque Michel (675 m) dat in 1798 een primitief hutje was gemaakt van klei, turf en gras-kluiten. Een zekere Michel Schmitz kwam zich daar vestigen. Zoals een kluisenaar leidde hij er een zowel gediensig als lonend bestaan ten opzichte van de vele reizigers die deze strategische weg tussen Eupen en Malmedy volgden. Zoals een bak in de zee werd er hier een 'klok van de verwaalden' opgehangen die men bij mist of sneeuw voortdurend liet luiden.

HET BOS VAN DE HERTOGEN

Het Hertogenwald tegen het noordwesten van de Venen gelegen is het grootste Staatsbos in België. Het bestaat grotendeels uit naaldbomen, maar heeft ook grote oppervlakten met loofbomen. Bij de stuwdam van de Gileppe is het buitengewoon prachtig

om rond het meer te lopen of fietsen. De route komt bij de bekoorlijke en gastvriendelijke stad Eupen.

In de 17de en 18de eeuw bereikte de lakenindustrie in het stadje een hoogtepunt. De Nikolauskirche tegenover het Marktplaats heeft een prachtige bouwstijl en wordt gekenmerkt door twee bolvormige klokkentorens met spits. U verlaat Eupen en rijdt richting Monschau. De stuwdam van Eupen, ook wel stuwdam van de Vedre genoemd, ligt op maar een paar kilometer van Eupen op de uitlopers van het Hertogenwald.

Tijdens WO II hadden de douaniers het flink te stellen met de grensovergang van Kalterherberg. Er werd flink wat sigaretten en koffie gesmokkeld. De smokkelaars overtroffen elkaar in vindingrijkheid om de kostbare waar te verstoppen. Zo was er een motorrijder die het reservoir van zijn BMW met koffiebonen had gevuld.

Aan weerskanten is het venenlandschap samengesteld uit loofbomen en gangen met naaldbomen. Na ongeveer 9 km komt de route in Elsenborn, bekend voor zijn militaire kamp, dat in 1893 werd gebouwd

VAN DE WEG AF...

De venen van Polleur

De ideale wandeling om kinderen de Venen te laten ontdekken. Deze wandeling gaat over houten vlonders en komt ruim 2,5 km door het hart van het natuurreservaat en wordt afgewisseld met didactische borden. Een wandeling waar de kinderwagen gewoon mee kan. Een kleine variant gaat naar de brug van Bosfagne en maakt de wandeling zo 2 km langer. Startpunt bij Mont Rigi.

De RAVeL : Waimes – St Vith

Zeker één van de mooiste 'groene sporen' in België. De RAVeL biedt een prachtig parcours door de bossen, weilanden en heidevelden in het dal van de Emmels : een geïsoleerd gebied waar het heerlijk fietsen is.

Startpunt bij het voormalige station van Waimes (de borden 'RAVeL' volgen).

Het Natuurcentrum van Botrange

Deze didactische ruimte gebouwd in natuursteen zal al uw vragen m.b.t. geleide natuurwandelingen en de bescherming en het behoud van het Natuurpark van de Hoge Venen beantwoorden. U vindt hier didactische paden om het wandelplezier opnieuw te leren. Door een bezoek met audiogids aan de permanente expositie 'Op zoek naar de verloren landschappen van de Euregio Maas-Rijn' leert u alles over de evolutie van dit uitzonderlijke biotoop dat door de verschuiving van de continenten vroeger op de huidige zuidpool lag. Bijzonder boeiend !

Het energiecircuit

Het fietsnet 'Vélo Tour' loopt langs het meer van Bütgenbach waar u op de hoogtes de nieuwe windmolens zult zien. Vanaf het Worrikencentrum loopt de route langs het meer : prachtige panorama's zullen zich voor u uitrollen. Via autovrije routes door het coulisselandschap komt de route in Wirtzfeld bij de windmolens uit. Volg de volgende knooppunten: 94, 93, 99, 105, 96 et 94. (15 km)

door de Pruisen en nu een exercitieveld van het Belgische leger.

De Stuwdam van Robertville levert een niet te verwaarlozen deel van de hydro-elektrische energie. Aan alle kanten omringd door het groen nodigt de locatie uit voor ontspanning, vissen, waterfietsen en zwemmen. Nidrum is een snoezig dorpje gelegen op een licht naar de Warche afhellend plateau. Dit vredige dorpje is uitgerust met de nodige installaties voor wintersport.

Voor het eerste genoemd in 1130, is Bütgenbach bijzonder goed beedeeld met zijn meer, een

wateroord dat het een grotere toeristische waarde geeft.

Na het kruispunt van Steinbach rijdt u een prachtige vallei binnen, een lust voor het oog. Hier, in Heppenbach ontspringt de Amel en schenkt de Ardennen een prachtige vallei, totaal anders dan het zo bijzondere aspect van de Venen.

Ambève/Amel is van oorsprong Keltisch en de structuur werd al beïnvloed door de Romeinse bezetting (van 57 vóór J.C. tot 450 na J.C.). Tussen Deidenberg en Montenu heeft men de overblijfsels ontdekt van de grootste Romeinse villa in

de Oostkantons. In dit wandelparadijs wemelt het van uitgestippelde wandelroutes.

Born toont u graag zijn Romaanse kerk Sainte-Lucie, zijn oord waar de meeste goudzoekers hun obsessie en dromen van rijkdom niet konden weerstaan en ook zijn oude viaduct (285 meter lengte) gedragen door elf bogen.

In Falise heeft u van bovenaf de rotsen boven de Warche een opmerkelijk uitzicht op de Benedictijnenabdij Saint-Remacle van Wavreumont, een buurgemeente van Stavelot. U bent nu weer terug in het land van Malmedy.

● Bovenop zijn hoge rots lijkt Reinhardstein onneembaar.

Streekproducten

Ferme Libert

Route de la Ferme Libert, 33
4960 Béverce
Tel. +32 (0)80 33 02 47
Bos- en veenbessenjam, ambachtelijke truffels, ...

Ferme Grodent

Route de Spa, 52 - 4960 Burnenville
Tel. +32 (0)80 33 86 97
Zachte boerenkaas met gewassen korst gemaakt van rauwe melk, die langzaam in een kelder tot rijping komt. Andere producten : Vieux Herdier, Bernister Fleuri, Bernister romig en mager, boter, ...

Birkenhof

Markplatz, 16 - 4750 Bütgenbach
Tel. +32 (0)80 44 65 63
Wilde, vleeswaren op basis van wild.

Chocolats Jacques

Industriestraße, 16 - 4700 Eupen
Tel. +32 (0)87 59 29 67

Marc Maraite

Grand'Rue, 39 - 4960 Ligneuville
Tel. +32 (0)80 57 08 12
Ratafia van appel, meloen, framboos, ... en diverse alcoholsoorten. En om een bepaald evenement een persoonlijk tintje mee te geven, kunt u uw logo op hun flessen laten plakken.

Boulangerie du Gonesse

Rue Abbé Peters, 12 - 4960 Malmedy
Tel. +32 (0)80 33 03 76
Brood gebakken in een houtoven, biologisch brood, ...

Framboiserie de Malmedy

Chemins des Potiers, 10 - 4960 Malmedy
Tel. +32 (0)80 33 03 35
Rode vruchten die rijp geplukt en verkocht worden. Met het overblijvende fruit wordt hier jam gemaakt zonder toevoegingen en kleurstoffen.

Chalet de la truite argentée

Bellevue, 3 - 4960 Malmedy
Tel. +32 (0)80 33 95 00
Restaurant - Viskwekerij

Fromagerie Le Fagnard

Rue des Charmilles, 66 - 4950 Ovipat
Tel. +32 (0)80 44 58 64
Kaas van rauwe koemelk, bereid en op smaak gemaakt met bier. Verscheidene medailles.

Norbert Moutschen

Zum Schieferstollen 12 a - 4780 Recht
Tel. +32 (0)80 57 09 65
Kaas van het type 'Gouda' met fijne kruiden, knoflook, paprika of natuur.

Fromagerie des Ardennes (kaas)

Rue Pouhesse 17 - 4950 Waimes

PRAKTISCHE INFORMATIE

Bütgenbach halverwege het parcours, is een geschikte etappe voor wie optimaal van de Venen- en Merenroute wil profiteren. Ook een gelegenheid eens in het meer te duiken. Behalve hotels zijn er in Bütgenbach en omgeving leuke adressen voor gastenkamers. U kunt hiervoor terecht bij

Maison du Tourisme des Cantons de l'Est Haus des Tourismus der Ostkantone

Place Albert 1er - 4960 Malmedy
Tel. +32 (0)80 33 02 50
info@eastbelgium.com
www.eastbelgium.com

Verkehrsamt der Ostkantone

Mühlenbachstraße 2
4780 Sankt-Vith
Tel. +32 (0)80 22 76 64
info@eastbelgium.com
www.eastbelgium.com

Brasserie de Bellevaux, 5

4960 Malmedy
Tel. +32 (0)80 88 14 40

BESLIST TE ZIEN...

Nationaal Papiermuseum en Museum van de Cwarmê (carnaval)

Maison Cavens - Place de Rome, 11
4960 Malmedy
Tel. +32 (0)80 33 70 58

Natuurcentrum van Botrange

Route de Botrange, 131
4950 Robertville
Tel. +32 (0)80 44 03 00

Gemeentemuseum van Eupen

Gospersstraat 52 - 4700 Eupen
Tel. +32 (0)87 74 00 05

Chocolaterie Jacques

Industriestraat 16 - 4700 Eupen
Tel. +32 (0)87 59 29 67

Het Bosmuseum

Ternell 2-3 - 4700 Eupen
Tel. +32 (0)87 55 23 13

De Versterkte Burcht van Reinhardstein

4950 Robertville
Tel. +32 (0)80 44 62 68

De railbike

Tel. +32 (0)80 68 58 90.